ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS *ŠARPSTONES* [*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 13. jūlijā [1]

Lieta C-433/15

Eiropas Komisija
pret

Itālijas Republiku

Dalībvalsts pienākumu neizpilde – Piens un piena produkti – Papildmaksājums par pienu – 1995./1996. līdz 2008./2009. tirdzniecības gads – It īpaši Regulas (EK) Nr. 1234/2007 79., 80. un 83. panta un Regulas (EK) Nr. 595/2004 15. un 17. panta neievērošana – Pareiza papildmaksājuma par pienu sadalīšanas nenodrošināšana starp ražotājiem, kuri veicināja references daudzumu pārsniegšanu – Maksājuma nenodrošināšana paredzētajos termiņos – Neatgūšana maksājuma nesamaksāšanas gadījumos

1. Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts saskaņā ar LESD 258. panta otro daļu, Eiropas Komisija būtībā lūdz Tiesu atzīt, ka Itālijas Republika nav izpildījusi savu pienākumu, pirmkārt, nodrošināt, ka papildmaksājums par pienu un piena produktiem tiek pienācīgi iekasēts no ražotājiem, kuri ir atbildīgi par tā uzskaiti, otrkārt, nodrošināt, ka maksājumu samaksā ražotāji un pircēji, kuri ir atbildīgi par tā samaksu valsts līmenī, un, ja šajā ziņā tas nav samaksāts, tad to atgūt, izmantojot valsts līmenī pieejamās attiecīgās procedūras, katrā konkrētā gadījumā par 1995./1996. līdz 2008./2009. gadu.

Savienības tiesības

Papildmaksājums par pienu un piena produktiem

2. Pirmais maksājums par piena ražošanu (bijušajā) Eiropas Ekonomikas Kopienā tika ieviests ar Regulu Nr. 1079/77 [2]. Tas izpaudās kā līdzatbildības maksājums 1,5–4 % apmērā no piena mērķa cenas, ko maksāja piena ražotāji par laikposmu no 1977. gada 16. septembra līdz 1979/1980. piena gada beigām [3].

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 Padomes 1977. gada 17. maija Regula (EEK) par līdzatbildības nodevu un par pasākumiem piena un piena produktu tirgu paplašināšanai (OV 1977, L 131, 6. lpp.).

3 Līdzatbildības maksājuma termiņš ir vairākas reizes pagarināts, pēdējo reizi ar Padomes 1987. gada 2. jūlija Regulu (EEK) Nr. 1894/87), kas groza Regulu Nr. 1079/77 saistībā ar līdzatbildības maksājumu saistībā ar pienu un piena produktiem (OV 1987, L 182, 32. lpp.), un tas tika pagarināts līdz 1987./1988. piena gadam.

3. Regulas Nr. 856/84[4] preambulas apsvērumos ir teikts, ka, neatkarīgi no līdzatbildības maksājuma piemērošanas, piegādātie piena daudzumi pieauga tik ātri, ka pārpalikumu realizācija radīja finanšu slogu un tirgus grūtības, kas apdraudēja pašu kopējās lauksaimniecības politikas nākotni[5]. Lai atrisinātu šīs problēmas, ar šīs regulas 1. pantu tika ieviests papildmaksājums (turpmāk tekstā – "maksājums") par piena vai piena ekvivalenta[6] daudzumiem, kas piegādāti, pārsniedzot nosakāmo references daudzumu. Šo maksājumu maksāja ražotāji vai pircēji par pieciem secīgiem 12 mēnešu laikposmiem, sākot no 1984. gada 1. aprīļa.

4. Ar Īstenošanas regulu Nr. 857/84[7] bija paredzēts, ka dalībvalstis sadala individuālos references daudzumus piena ražotājiem un pircējiem par iepirktajiem daudzumiem, kas piegādāti vai pārdoti 1981. gadā. Maksājumu par pienu, kura piegāde pārsniedz references daudzumu, pircēji un ražotāji maksāja valsts iestādēm kā ceturkšņa maksājumus. Iekasēto maksājumu summa bija jāiemaksā Kopienā[8].

5. Ar Regulu Nr. 1109/88[9] no pieciem līdz astoņiem tika pagarināts laikposmu skaits, attiecībā uz kuriem bija jāmaksā maksājums, bet ar Regulu Nr. 816/92[10] šis skaits tika vēl palielināts līdz deviņiem.

6. Saskaņā ar Īstenošanas regulas Nr. 1546/88[11] 15. un 16. pantu attiecīgi pircējiem un ražotājiem bija jāatskaitās kompetentajai valsts aģentūrai saistībā ar maksājumu par katru 12 mēnešu laikposmu trīs mēnešu laikā no minētā laikposma beigām. Minētās regulas 19. panta 1. punktā tostarp bija paredzēts, ka dalībvalstīm jāveic visi vajadzīgie papildu pasākumi, lai nodrošinātu maksājuma iekasēšanu.

7. Ar Regulu Nr. 3950/92[12] tika atceltas un aizstātas esošās normas, lai vienkāršotu un precizētu režīmu attiecībā uz maksājumu, nolūkā nodrošināt tiesisko noteiktību ražotājiem un citām iesaistītajām personām[13]. Saskaņā ar 1. pantu ražotāji maksāja papildmaksājumu par piena daudzumiem, kuri piegādāti pircējiem vai tieši pārdoti patēriņam, pārsniedzot nosakāmo daudzumu. Šī maksājuma piemērošana tika noteikta uz septiņiem jauniem secīgiem 12 mēnešu laikposmiem, sākot no 1993. gada 1. aprīļa. Ar 2. pantu bija paredzēts, ka maksājums jāsadala starp ražotājiem, kuri veicinājuši limita pārsniegšanu, un pircēju, kuram parasti jāmaksā maksājuma summa (kas viņam bija jāatskaita no piena cenas, kura samaksāta ražotājiem, kam bija maksājuma maksāšanas pienākums) dalībvalsts kompetentajai iestādei.

8. Regulā Nr. 536/93[14] bija paredzēti sīki izstrādāti īstenošanas noteikumi attiecībā uz Regulu Nr. 3950/92. Ar 3. un 4. pantu bija paredzēts, ka attiecīgi pircēji un ražotāji maksā kompetentajai iestādei tādu summu, kāda jāmaksā katru gadu līdz 1. septembrim. Saskaņā ar 5. panta 2. punktu dalībvalstīm bija pienākums "veikt jebkādus papildu pasākumus, kas vajadzīgi", lai noteiktajā laikā nodrošinātu maksājumu samaksu, kas pienākas Kopienai. Saskaņā ar 7. pantu tām bija jāveic visi pārbaudes pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu maksājumu samaksu, un jānosaka apstiprināšanas prasības attiecībā uz pircējiem un ražotājiem.

4 Padomes 1984. gada 31. marta Regula (EEK), kas groza Regulu (EEK) Nr. 804/68 par kopējā piena un piena produktu tirgus organizēšanu (OV 1984, L 90, 10. lpp.).

5 Skat. šīs regulas preambulas trešo apsvērumu.

6 Turpmāk tekstā kopā – "piens".

7 Padomes 1984. gada 31. marta Regula (EEK), kas nosaka vispārējos noteikumus Regulas (EEK) Nr. 804/68 5.c pantā minētā maksājuma piemērošanai piena un piena produktu sektorā (OV 1984, L 90, 13. lpp.). Šī regula attiecībā uz pienākumu dalībvalstīm veikt maksājumu tika grozīta ar Padomes 1985. gada 23. maija Regulu (EEK) Nr. 1305/85, kas groza Regulu Nr. 857/84 (OV 1985, L 137, 12. lpp.).

8 Skat. šīs regulas 6. un 9. pantu. Skat. arī spriedumu, 2001. gada 13. novembris, Francija/Komisija, C-277/98, EU:C:2001:603, 12. punkts.

9 Padomes 1988. gada 25. aprīļa Regula (EEK), ar ko groza Regulu Nr. 804/68 (OV 1988, L 110, 27. lpp.).

10 Padomes 1992. gada 31. marta Regula (EEK), ar kuru groza Regulu Nr. 804/68 (OV 1992, L 86, 83. lpp.).

11 Komisijas 1988. gada 3. jūnija Regula (EEK), ar ko nosaka Regulas Nr. 804/68 5.c pantā norādīto papildmaksājumu piemērošanas sīki izstrādātus noteikumus (OV 1988, L 139, 12. lpp.).

12 Padomes 1992. gada 28. decembra Regula (EEK), ar ko ievieš papildmaksājumus piena un piena produktu nozarē (OV 1992, L 405, 1. lpp.).

13 Skat. preambulas otro apsvērumu.

14 Komisijas 1993. gada 9. marta Regula (EEK), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par papildmaksājuma piemērošanu pienam un piena produktiem (OV 1993, L 57, 12. lpp.).

9. Ar Regulu Nr. 1256/1999 [15] maksājumu režīms tika pagarināts par vēl astoņiem secīgiem 12 mēnešu laikposmiem līdz 2008. gada aprīlim.

10. Ar Īstenošanas regulas Nr. 1392/2001 [16] 11. panta 1. un 2. punktu tika ieviestas stingrākas procedūras nolūkā dalībvalstīm uzņemties lielāku atbildību par pārbaudēm un sodiem, kas jāievieš, lai nodrošinātu, ka maksājums tiek iekasēts pareizi [17].

11. Ar Regulu Nr. 1788/2003 [18] tika ieviestas vairākas izmaiņas maksājumu sistēmā. Saskaņā ar 1. pantu šajā regulā ieviestajam maksājumam bija jādarbojas 11 secīgus 12 mēnešu laikposmus, sākot no 2004. gada 1. aprīļa.

12. Ar iepriekšējiem tiesību aktiem pienākums maksāt maksājumu tika noteikts ražotājiem, paredzot, ka dalībvalstis pārsūta iekasētās summas Kopienas budžetam [19], bet ar minētās regulas 3. pantā šī sistēma tika papildināta, uzliekot atbildību pašām dalībvalstīm iemaksāt šo maksājumu Kopienai. Tā 1. punktā bija noteikts:

"Dalībvalstis ir atbildīgas Kopienai par [..] valsts references daudzuma pārsniegšanas rezultātā radušos maksājumu [..] un [..] nepārsniedzot 99 % no maksājamās summas, iemaksā to Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fondā (ELVGF)." [20]

13. Saskaņā ar 4. pantu:

"Saskaņā ar 10. un 12. panta noteikumiem maksājumu pilnībā sadala starp ražotājiem, kas bijuši saistīti ar katru no [..] valsts references daudzuma pārsniegšanas gadījumiem.

[..] ražotāji ir atbildīgi attiecībā pret dalībvalsti par saskaņā ar 3. nodaļas noteikumiem viņiem aprēķinātās iemaksas veikšanu attiecīgā maksājuma samaksai, ņemot vērā faktu, ka ir ticis pārsniegts pieejamais references daudzums."

14. Īstenošanas regulas Nr. 595/2004 [21] 15. pantā bija paredzēts, ka pircējiem un ražotājiem līdz katra gada 1. septembrim bija jāmaksā maksājums kompetentajai valsts iestādei [22], un dalībvalstīm bija pienākums paziņot ELVGF summas, kuras iegūst, piemērojot Regulas Nr. 1788/2003 3. pantu. Saskaņā ar minētās regulas 17. pantu dalībvalstīm bija jāveic visi pasākumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu maksājuma pareizu iekasēšanu un lai to maksātu ražotāji, kas atbildīgi par pārsniegumu.

15. Ar Regulu Nr. 1234/2007 [23] (**zināma arī kā** "Vienotā TKO regula") vairākas atsevišķas regulas [24] tika aizstātas ar vienotu leģislatīvo instrumentu, tomēr nemainot piena kvotu maksājumu sistēmas pamatā esošās politikas būtību vai to maksāšanas režīmu.

15 Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK), ar kuru groza Regulu Nr. 3950/92 (OV 1999, L 160, 73. lpp.).

16 Komisijas 2001. gada 9. jūlija Regula (EK), ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai Nr. 3950/92 (OV 2001, L 187, 19. lpp.).

17 Skat. preambulas 5. apsvērumu.

18 Padomes 2003. gada 29. septembra Regula (EK), ar ko nosaka maksājumu piena un piena produktu nozarē (OV 2003, L 270, 123. lpp.).

19 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2001. gada 13. novembris, Francija/Komisija, C-277/98, EU:C:2001:603, 34.–36. punkts. Lai gan sīki izstrādāti noteikumi par maksājuma īstenošanu nozīmēja, ka pircējiem daudzos gadījumos bija jāatskaitās par maksājumu valsts iestādēm, faktiskā atbildība par tā maksāšanu bija noteikta ražotājiem. Skat. turpinājumā 62. zemsvītras piezīmi.

20 Samazinājums par 1 % bija tāpēc, "lai ņemtu vērā bankrota gadījumus vai dažu ražotāju pilnīgu nespēju veikt savu iemaksu attiecīgā maksājuma samaksai" (preambulas 6. apsvērums).

21 Komisijas 2004. gada 30. marta Regula (EK), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Regulu Nr. 1788/2003 (OV 2004, L 94, 22. lpp.).

22 Ar Komisijas 2006. gada 4. oktobra Regulu (EK) Nr. 1468/2006, ar ko groza Regulu Nr. 595/2004 (OV 2006, L 274, 6. lpp.), tas tika grozīts līdz katra gada 1. oktobrim.

23 Padomes 2007. gada 22. oktobra Regula (EK), ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (OV 2007, L 299, 1. lpp.).

24 Tostarp Regula Nr. 1788/2003.

16. Minētās regulas I sadaļas III nodaļas III iedaļas nosaukums bija "Piens". III iedaļas III apakšiedaļā "Kvotas pārsniegšana" bija 78.–84. pants. Ar 78. pantu bija paredzēts maksājums, kas jāmaksā par pienu un citiem piena produktiem, kuri pārdoti, pārsniedzot valsts kvotu. Dalībvalstīm bija jāatbild Kopienai par minēto maksājumu 99 % apmērā no maksājamās summas, kas bija jāiemaksā Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fondā.

17. Saskaņā ar minētās regulas 79. pantu maksājums bija pilnībā jāsadala starp ražotājiem, kas bijuši saistīti ar katru no valsts kvotas pārsniegšanas gadījumiem. Minētie ražotāji bija atbildīgi dalībvalstij par savas iemaksas veikšanu maksājumam "vien tā fakta dēļ, ka viņi pārsnieguši savu pieejamo kvotu".

18. Ar 80. panta 3. punktu katram ražotājam bija paredzēta iemaksa maksājuma samaksai, ko nosaka ar dalībvalsts lēmumu pēc tam, kad piegādēm piešķirtās valsts kvotas neizmantotā daļa ir pārdalīta vai nav pārdalīta proporcionāli katra ražotāja individuālajām kvotām vai saskaņā ar dalībvalstu noteiktiem objektīviem kritērijiem.

19. Saskaņā ar minētās regulas 83. pantu tiešās tirdzniecības gadījumā katra ražotāja iemaksa papildmaksājuma samaksai bija jānosaka ar dalībvalsts lēmumu atbilstošā teritoriālā vai valsts līmenī pēc tam, kad tiešajai tirdzniecībai atvēlētās valsts kvotas neizmantotā daļa ir pārdalīta vai nav pārdalīta. Komisijai bija jānosaka kārtība, kādā papildmaksājums jāmaksā dalībvalsts kompetentai iestādei, kā arī tās iemaksas datums [25].

20. Ar Regulas Nr. 1034/2008 [26] 1. pantu tika grozīta Regula Nr. 885/2006 [27], tostarp ieviešot jaunu 5.b pantu. Tajā bija paredzēts:

"Neskarot izpildes pasākumus, kas noteikti valsts tiesību aktos, dalībvalstis kompensē saņēmēja joprojām nesamaksāto parādu, kas noteikts saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ņemot vērā nākamos maksājumus, ko veic maksājumu aģentūra [28], kas ir atbildīga par parāda atgūšanu no tā paša saņēmēja."

21. Ar Regulas Nr. 1308/2013 [29] 230. panta 1. punktu šis maksājums tika atcelts no 2015. gada 31. marta.

Valsts atbalsts

22. Lēmuma 2003/530 [30] preambulas 2.–5. un 8. apsvērumā bija norādīts:

"(2) Itālijas piena ražotāji ir saražojuši pienu, kas pārsniedz to references daudzumu laikposmā no 1995./1996. gada līdz 2001./2002. gadam, un tiem ir jāiemaksā Kopienai summa EUR 1 386 475 250 apmērā atbilstīgi papildmaksājumam par pienu un piena produktiem, kas noteikti saskaņā ar Regulu (EEK) Nr. 3950/92.

25 Šķiet, ka tas tika darīts, paturot spēkā termiņus, kas noteikti ar Regulu Nr. 595/2004, kurā izdarīti grozījumi. Skat. Komisijas 2015. gada 26. marta Īstenošanas regulu (ES) 2015/517, ar ko groza Regulu Nr. 595/2004 (OV 2015, L 82, 73. lpp.).

26 Komisijas 2008. gada 21. oktobra Regula (EK), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 885/2006, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr. 1290/2005 attiecībā uz maksājumu aģentūru un citu struktūru akreditāciju un ELGF un ELFLA grāmatojumu noskaidrošanu (OV 2008, L 279, 13. lpp.). Šī regula stājās spēkā 2008. gada 29. oktobrī.

27 Ar minēto regulu tika ieviesti īstenošanas noteikumi attiecībā uz Padomes 2005. gada 21. jūnija Regulu (EK) Nr. 1290/2005 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV 2005, L 209, 1. lpp.), kurā tostarp ELVGF aizstāts ar Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu, sākot no 2007. gada 1. janvāra.

28 Kā noteikts Regulas Nr. 1290/2005 6. panta 1. punktā.

29 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp.).

30 Padomes 2003. gada 16. jūlija Lēmums par tā atbalsta savietojamību ar kopējo tirgu, kuru Itālijas Republika gatavojas piešķirt tās piena ražotājiem (OV 2003, L 184, 15. lpp.).

(3) Šo summu Itālijas iestādes lielā mērā nav atguvušas pēc maksājumu atlikšanas, kuras šie ražotāji panāca valsts administratīvajās tiesās.

(4) Pašreizējo situāciju Itālijā raksturo tas, ka papildmaksājuma iekasēšanu apgrūtina vairāki apstākļi, kas it īpaši izraisījuši lielu skaitu neizskatītu tiesu lietu, kas var turpināt aizkavēt faktiskos maksājumus uz ievērojamu laiku nākotnē.

(5) Itālijas iestādes paredz pasākumus, lai panāktu risinājumu šajā uzsāktajā tiesvedībā un novērstu pašlaik pastāvošo sociālo spriedzi, ļaujot šiem piena ražotājiem nokārtot nesamaksāto parādu, izmantojot atlikto maksājumu bez procentiem uz vairākiem gadiem.

[..]

(8) Lai novērstu smagu finansiālo slogu uzlikšanu atsevišķiem attiecīgajiem Itālijas piena ražotājiem, kuru varētu izraisīt visu maksājamo summu tūlītēja piedziņa pilnā apjomā, un tādējādi mazinātu esošo sociālo spriedzi, pastāv izņēmuma apstākļi, kas pamato atbalsta, kuru Itālijas Republika plāno sniegt šiem piena ražotājiem avansa un atliktā maksājuma veidā, uzskatīšanu par saderīgu ar kopējo tirgu, atkāpjoties no Līguma 87. panta, ja ir izpildīti šajā Lēmumā paredzētie nosacījumi."

23. Šī lēmuma 1. pantā bija noteikts:

"Atbalsts, ko Itālijas Republika paredz piešķirt piena ražotājiem, pati samaksājot Kopienai summu, kura minētajiem ražotājiem jāmaksā Kopienai kā papildmaksājums par pienu un piena produktiem laikposmā no 1995./1996. gada līdz 2001./2002. gadam, un atļaujot šiem ražotājiem vairāku gadu gaitā nomaksāt parādu atlikta maksājuma veidā [31], nepiemērojot procentu likmi, izņēmuma kārtā ir uzskatāms par saderīgu ar kopējo tirgu, ja:

– parāds tiek atmaksāts pilnībā, katru gadu veicot vienādas iemaksas,

– atmaksāšanas laikposms, kas sākas 2004. gada 1. janvārī, nepārsniedz 14 gadus."

24. Lēmumā 2013/665 [32] Komisija norādīja, ka Itālijā bija ieviesti tiesību akti, ar ko tika pagarināts noteiktu Lēmumā 2003/530 minēto maksājumu atmaksāšanas termiņš, tādējādi pārkāpjot minētā lēmuma 1. pantā paredzēto nosacījumu, ka visa atmaksa notiek, veicot vienādas iemaksas. Lēmuma 2013/665 1. un 2. pantā tika atzīts, ka attiecīgā maksājuma atlikšana ir valsts atbalsts, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un likts Itālijai atgūt nesaderīgo atbalstu no personām, kas guva labumu no šīs atlikšanas.

Valsts tiesības

25. Nav pietiekami daudz vietas pilnīgam pārskatam par attiecīgajiem Itālijas tiesību aktiem šajā jomā. Lielā mērā tie ir ārkārtīgi sarežģīti. Turpinājumā ir sniegts nepieciešamais īsais pārskats.

31 Turpmāk atsaukšos uz šo atlikto maksājumu režīmu kā "2003. gada atliktā maksājuma shēmu".

32 Komisijas 2013. gada 17. jūlija Lēmums (ES) par valsts atbalstu SA.33726 (11/C) (ex SA.33726 (11/NN)), ko piešķīrusi Itālija (piena maksājuma atlikšana Itālijā) (OV 2013, L 309, 40. lpp.).

26. Lai gan maksājums par piena ražošanu Kopienas līmenī sākotnēji tika ieviests 1984. gadā, Tiesas spriedumā lietā *Lattepiù*[33] norādīts, ka likumdošanas pasākumi attiecībā uz Itāliju pirmo reizi tika veikti 1992. gadā[34]. Šie pasākumi, šķiet, ir bijuši neveiksmīgi, tā kā, no vienas puses, Itālijas iestāžu sadalītajos individuālajos references daudzumos bija daudz kļūdu, it īpaši tādēļ, ka tos apstiprināja paši ražotāji[35], no otras puses, dažus vēlāk pieņemtus valsts tiesību aktus atzina par spēkā neesošiem *Corte costituzionale* (Konstitucionālā tiesa)[36].

27. Ar Likuma Nr. 5/98 2. pantu *Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo* (Valsts lauksaimniecības tirgus intervences padomei, turpmāk tekstā – "*AIMA*") tika piešķirtas vairākas pilnvaras piena maksājumu sistēmas pārvaldībai, tostarp it īpaši references daudzumu noteikšanai un to paziņošanai ražotājiem[37].

28. Pēc valdības izmeklēšanas komisijas ziņojuma tika pieņemti vairāki papildu tiesību akti, tostarp Dekrētlikums Nr. 43/99 (ar grozījumiem pārveidots 1999. gada 27. aprīļa Likumā Nr. 118). Ar minētā dekrētlikuma 1. pantu *AIMA* tika dots 60 dienu termiņš, kurā jāveic attiecīgi valsts pielāgojumi attiecībā uz 1995./1996. gada un 1996./1997. gada piena ražošanas laikposmiem. Saskaņā ar to pašu normu individuālajiem references daudzumiem, kurus vajadzības gadījumā pielāgo *AIMA*, bija jābūt galīgiem saistībā ar maksājumu samaksāšanu[38].

29. Ar 2003. gada 28. marta Dekrētlikumu Nr. 49/2003 (ar grozījumiem pārveidots Likumā Nr. 119/2003) bija paredzēts, ka pienākumi, kas saistīti ar atbilstības uzraudzību maksājumu sistēmai un attiecībā uz piespiedu atgūšanas procedūrām, ir piekrītīgi reģioniem un autonomajām provincēm. Vienīgi *Agenzia per le Erogazioni in Agricoltura* (Lauksaimniecības maksājumu aģentūra, turpmāk tekstā – "*AGEA*")[39] bija atbildīga par valsts rezervju pārvaldību un par attiecīgo daudzumu un maksājamo summu aprēķināšanu.

30. Ar Likuma Nr. 231/2005 3. panta 5.*duodecies* un 5.*terdecies* punktu tika ieviests aizliegums kompensēt summas, kuras akreditētajām maksājumu aģentūrām ir jāmaksā prasītājiem saskaņā ar Regulu Nr. 1663/95[40].

31. Ar Likuma Nr. 33/2009 8.*quinquies* pantu (it īpaši) Dekrētlikumā Nr. 49/2003[41] tika ieviestas jaunas tiesību normas par atliktajiem maksājumiem. Parādnieki varēja lūgt *AGEA* piemērot termiņa atlikšanu uz laiku līdz 30 gadiem, ja tie piekrita atteikties no visiem notiekošajiem tiesvedības procesiem, ko tie varētu būt ierosinājuši. Ja ražotājs noteiktajā termiņā nepieteiktos dalībai jaunajā režīmā, pārtrauktu piedalīties tajā vai termiņā neveiktu attiecīgo maksājumu, tā parāds uzreiz būtu atgūstams un pakļauts izpildes procedūrām saskaņā ar Karaļa dekrētu Nr. 639/1910.

33 Spriedums, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178.

34 Skat. sprieduma 15. punktu. Galvenie īstenošanas tiesību akti bija 1992. gada 26. novembra Likums Nr. 468/92, lai gan Komisija prasības pieteikumā atsaucas arī uz ministrijas dekrētu Nr. 258/89 un Likumu Nr. 209/91. Šajā punktā teikts, ka Likumam Nr. 468/92 "pēc tam sekoja ļoti daudz stipri grozītu tiesību aktu".

35 Skat. sprieduma 79. punktu.

36 Skat. sprieduma 16. punktu.

37 Skat. sprieduma 20. punktu.

38 Skat. sprieduma 19., 21. un 22. punktu.

39 *AGEA* aizstāja *AIMA* 1999. gadā.

40 Komisijas 1995. gada 7. jūlija Regula (EK), **ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EEK) Nr. 729/70 attiecībā uz ELVGF Garantiju nodaļas grāmatojumu noskaidrošanas procedūru** (OV 1995, L 158, 6. lpp.).

41 Turpmāk atsaukšos uz šo atlikto maksājumu režīmu kā "2009. gada atliktā maksājuma shēmu".

32. Ar Likumu Nr. 228/2012[42] tika veiktas būtiskas izmaiņas Likuma Nr. 33/2009 8.*quinquies* pantā. Lai gan *AGEA* vēl arvien bija galvenokārt atbildīga par nesamaksāto maksājumu atgūšanu, tai tas bija jādara, izmantojot novērtēšanas procedūru, ar *Equitalia*[43] grupas dalībnieku un *Guardia di Finanza* (Nodokļu un finanšu policija) palīdzību.

Pirmstiesas procedūra

33. Ar vairāku vēstuļu apmaiņu laikposmā no 2008. gada jūlija līdz 2012. gada jūlijam, kuras lielākā daļa notika saskaņā ar Savienības Izmēģinājuma procedūru, Komisija centās iegūt informāciju no Itālijas par maksājuma sadalīšanu tiem, kas atbildīgi par tā maksāšanu, un pasākumiem, kas veikti, lai to atgūtu nemaksāšanas gadījumos. Komisija pauda bažas par to, ka tā uzskata, ka ievērojamas summas paliek nesamaksātas.

34. Tā kā Komisija bija neapmierināta ar Itālijas sniegto informāciju, tā 2013. gada 21. jūnijā nosūtīja minētajai dalībvalstij oficiālu brīdinājuma vēstuli, aicinot to iesniegt savus apsvērumus. Itālija atbildēja ar vairākām vēstulēm, kas datētas ar 2013. gada 23. septembri un vēlākiem datumiem.

35. Ņemot vērā to, ko Komisija dēvēja par "atgūšanas procedūras pastāvīgo stagnāciju un ievērojamās summas, kas paliek neatgūtas", 2014. gada 10. jūlijā tā nosūtīja argumentētu atzinumu. Itālija lūdza pagarināt atbildes iesniegšanas termiņu, kas bija noteikts 2014. gada 11. oktobrī. Tā sniedza atbildi 2014. gada 13. oktobrī.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

36. Ņemot vērā, ka Itālija nav sniegusi informāciju, kas atbildētu uz Komisijas bažām, Komisija 2015. gada 6. augustā cēla šo prasību.

37. Komisija lūdz Tiesu:

– atzīt, ka, nenodrošinot, ka papildmaksājums par ražošanas daudzumu, kas Itālijā saražots, pārsniedzot valsts kvotu, no pirmā tirdzniecības gada, kurā papildu maksājums faktiski tika piemērots Itālijā (1995./1996. gads), līdz pēdējam tirdzniecības gadam, kurā Itālijā bija ražošanas pārpalikums (2008./2009. gads), tiek faktiski iekasēts no individuālajiem ražotājiem, kuri veicinājuši katru attiecīgo ražošanas pārprodukciju, un to, ka tiešo pārdevumu gadījumā pircējs vai ražotājs, saņemot paziņojumu par maksājamo summu, samaksā minēto maksājumu atbilstošā termiņā, vai, ja maksājums nav ticis samaksāts noteiktajā termiņā, tas tiek reģistrēts un, ja iespējams, iekasēts piespiedu kārtā no šiem pircējiem vai ražotājiem, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti atbilstošajos Savienības tiesību aktos, kuri piemērojami attiecīgajos tirdzniecības gados, un it īpaši i) Regulas Nr. 3950/92 1. un 2. pantā, ii) Regulas Nr. 1788/2003 4. pantā, iii) Regulas Nr. 1234/2007 79., 80. un 83. pantā, kā arī – saistībā ar Komisijas īstenošanas noteikumiem – iv) Regulas Nr. 536/1993 7. pantā, v) Regulas Nr. 1392/2001 11. panta 1. un 2. punktā un, visbeidzot, vi) Regulas Nr. 595/2004 15. un 17. pantā;

– piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

38. Itālijas Republika lūdz Tiesu:

– prasību noraidīt;

42 Pazīstams arī kā "2013. gada Stabilitātes likums".

43 *Equitalia SpA* ir Itālijas valsts kontrolē esošs uzņēmums.

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

39. 2016. gada 8. septembra tiesas sēdē Komisija un Itālija sniedza mutvārdu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

Par pieņemamību

40. Lai gan Itālija neizsaka formālu iebildi par nepieņemamību, tā savā iebildumu rakstā apgalvo, ka Komisijai šajā gadījumā nav tiesiskas intereses celt prasību, jo maksājums tagad ir atcelts [44]. Ja šādam argumentam būtu jāpiekrīt, tad šī lieta būtu nepieņemama un nebūtu būtiski tas, ka Itālija nav oficiāli izteikusi iebildi, jo Tiesa pēc savas ierosmes var izvērtēt, vai ir izpildīti nosacījumi, kas paredzēti LESD 258. pantā prasības celšanai sakarā ar pienākumu neizpildi [45].

41. Tomēr es uzskatu, ka šim Itālijas argumentam nevar piekrist.

42. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts pienākumu neizpildes fakts ir novērtējams, ņemot vērā stāvokli, kāds dalībvalstī bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās [46]. Tādējādi Tiesa noraidīs prasību kā nepieņemamu, ja attiecīgā dalībvalsts ir novērsusi iespējamo pārkāpumu līdz minētā termiņa beigām [47]. No otras puses, Tiesa to nedarīs, ja pārkāpums ir izbeigts tikai pēc minētā termiņa beigām. Šajā ziņā tā ir nospriedusi, ka prasības celšana ir nozīmīga, lai noteiktu pamatu dalībvalsts atbildībai attiecībā uz personām, kuru tiesības aizskar attiecīgā pienākumu neizpilde [48].

43. Identiski apsvērumi, manuprāt, ir piemērojami tad, kad tiesību akti, kas veido argumentētā atzinuma priekšmetu, ir atcelti pēc tajos noteiktā termiņa beigām, kā tas ir šajā gadījumā [49]. Patiešām, kā pareizi norāda Komisija, tad maksājuma neiekasēšana no tiem, kas atbildīgi par tā maksāšanu, kaitēs ražotājiem, kuri to faktiski samaksājuši termiņā, jo tie būs cietuši ekonomiskus zaudējumus, salīdzinot ar personām, kuras to nav maksājušas vai ir samaksājušas ļoti vēlu. Šāda situācija neizbēgami radīs (un tādējādi var turpināt radīt) nepamatotus konkurences izkropļojumus, kas varētu tikt attiecināti ne tikai uz ražotājiem pašā Itālijā, bet arī Eiropas Savienībā kopumā. Komisija joprojām ir ieinteresēta celt prasību, un tādēļ prasība ir pieņemama.

Neatgūtā maksājumu summa

44. Lietas dalībniekiem ir domstarpības attiecībā uz precīzu neatgūto maksājumu summu.

44 Skat. iepriekš 21. punktu.

45 Skat. tostarp spriedumu, 1992. gada 31. marts, Komisija/Itālija, C-362/90, EU:C:1992:158, 8. punkts.

46 Skat. tostarp spriedumu, 2005. gada 27. oktobris, Komisija/Itālija, C-525/03, EU:C:2005:648, 14. punkts.

47 Skat. spriedumu, 2005. gada 27. oktobris, Komisija/Itālija, C-525/03, EU:C:2005:648, 16. un 17. punkts.

48 Skat. tostarp spriedumu, 2004. gada 14. septembris, Komisija/Spānija, C-168/03, EU:C:2004:525, 24. punkts.

49 Argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš pēc pagarināšanas beidzās 2014. gada 11. oktobrī (skat. iepriekš 35. punktu). Maksājums tika atcelts no 2015. gada 31. marta (skat. iepriekš 21. punktu).

45. Lai gan Komisija prasījumā nenorāda nevienu skaitli, tā prasības pieteikumā norāda, ka argumentētajā atzinumā noteiktajā termiņā [50] Itālijā iekasējamā kopējā maksājumu summa bija aptuveni EUR 2305 miljoni. Šis skaitlis sastāv no šādām daļām:

– atgūtā maksājumu summa ir aptuveni EUR 282 miljoni (šajā skaitlī nav iekļautas summas, uz kurām attiecas 2003. gada atliktā maksājuma shēma [51], kas ir aptuveni EUR 469 miljoni);

– atlikusī summa pēc abu minēto summu atskaitīšanas lēšama EUR 1554 miljonu apmērā;

– no šīs summas jāatskaita apmēram EUR 211 miljoni attiecībā uz summām, ko vairs nav iespējams atgūt, piemēram, sakarā ar ražotāja maksātnespēju vai tiesas rīkojumiem, ar ko atcelts pienākums maksāt, un atlikusī summa ir aptuveni EUR 1343 miljoni;

– šis skaitlis ietver summas, par kurām notiek tiesvedība Itālijas tiesās un attiecībā uz kurām attiecīgās tiesas ir izdevušas rīkojumu atlikt samaksas pienākumu, un šī summa pēc Komisijas aprēķiniem ir aptuveni EUR 500 miljoni;

– līdz šim atgūtā summa ir 21 % no kopsummas, kas paliek nesamaksāta, atskaitot summas, kas vairs nav atgūstamas [52].

46. Itālija izmanto citādu pieeju. Tā atzīst par pareiziem iepriekš minētos Komisijas aprēķinus. Tomēr tā apgalvo, ka 45. punktā minētie EUR 1343 miljoni nebūtu jāņem vērā, pamatojoties uz to, ka tajos ir ietvertas summas, kuras nav atgūstamas sakarā ar tiesas rīkojumiem, ar ko apturēta samaksa. Itālija uzskata, ka tā vietā nesamaksātā summa būtu jānosaka EUR 827,39 miljonu apmērā. Tā būtu jāsalīdzina ar summu EUR 962 miljoni, kas ir vienāda ar kopsummu no i) līdz attiecīgam datumam atgūtajām summām, tostarp summām, kas atgūtas atlikto maksājumu shēmu un kompensācijas veidā, ii) otrkārt, summām, "kuras tiek atgūtas" saskaņā ar atlikto maksājumu shēmām, iii) summām, kas nav atgūstamas ražotāju maksātnespējas, tiesas rīkojumu par samaksas pienākuma atcelšanas vai jebkuru citu iemeslu dēļ. Pamatojoties uz to, Itālija apgalvo, ka atgūtā vai "par atgūstamu uzskatāmā summa" ir 42 % no kopējās maksājumu summas EUR 2289,77 miljonu apmērā, summa, kas pašlaik nav maksājama, ir 21,85 % no minētā skaitļa, bet summa, attiecībā uz kuru notiek piespiedu piedziņas procedūras, ir 36,13 % no šī skaitļa.

47. Varētu teikt, ka Komisijas aprēķini ir maldinoši, jo, ja aprēķinā netiek ņemtas vērā summas, kas atgūtas vai atgūstamas saskaņā ar atlikto maksājumu shēmām, tad nav iespējams iegūt "patiesu" priekšstatu par Itālijas pārkāpuma apmēru. Tomēr tikpat labi to pašu varētu teikt par Itālijas sniegto aprakstu, jo i) tajā atskaitītas summas, kas kļuvušas juridiski neatgūstamas, kad, iespējams, tā vismaz daļēji nebūtu noticis, ja Itālija būtu rīkojusies ar pienācīgu rūpību, ii) (iespējams) ja Itālija vispirms būtu pienācīgi veikusi maksājuma atgūšanas pasākumus, tad atliktā maksājuma shēmas nebūtu nepieciešamas.

48. Neuzskatu, ka ir jāpanāk galīgais viedoklis par šiem argumentiem. Kā jau norādīju, Eiropas Komisijas prasījumā nav minēti nekādi skaitļi [53]. Lai gan abu lietas dalībnieku iesniegtajiem statistikas datiem var būt informatīva nozīme vispārējā līmenī, precīzs maksājamās summas aprēķins nav izšķirošs kāda no šīs lietas dalībnieku taisnības pierādīšanai. Šajā lietā jāizlemj jautājums, vai Komisija

50 Tas ir, pēc termiņa pagarinājuma, kuru atļāva Komisija (skat. iepriekš 35. punktu) 2014. gada 11. oktobrī.

51 Skat. iepriekš 22. un nākamos punktus.

52 Prasības pieteikumā Komisija arī uzrāda alternatīvus aprēķinus, kuros nesamaksātā summa ierakstīta EUR 1068 miljonu apmērā, bet atgūtā procentuālā attiecība ir 23 %. Lūdzot precizēt šos aprēķinus tiesas sēdē, Komisija norādīja, ka skaitlis EUR 1068 miljoni ir nesamaksātā summa saskaņā ar summu atskaitīšanu, saistībā ar kurām Itālija nebija centusies apgalvot, ka tās nebūtu jāņem vērā, jo par to notiek tiesvedība valsts tiesās. Tomēr, tā kā Komisija arī norādīja, ka iepriekš minētie EUR 1343 miljoni ir atlikusī summa, kas vēl arvien jāatgūst, un tā kā summa, uz kuru attiecas tiesas rīkojumi, prasības pieteikumā ir ierakstīta EUR 500 miljonu apmērā, es nevaru salīdzināt šos skaitļus. To iemeslu dēļ, kurus izklāstu turpinājumā 48. punktā, es neuzskatu par vajadzīgu tālāk izskatīt šo jautājumu.

53 Skat. iepriekš 45. punktu.

ir pamatojusi savus apgalvojumus par pārkāpumu pret Itāliju, un, ja ir pamatojusi, vai Itālijas iebildumi ir pamatoti. Uz šiem aspektiem turpmāk koncentrēšos savā vērtējumā. Tajā pašā laikā gribētu vienkārši piebilst, ka ir skaidrs, ka neatkarīgi no izmantotās aprēķina bāzes līdz argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam Itālija nav atguvusi ievērojamas maksājama summas.

Itālijas vispārējie iebildumi

49. Itālija izvirza divus vispārējus iebildumus, no kuriem katrs, ja tas ir pamatots, liktu Tiesai prasību noraidīt. Tādēļ izskatīšu tos, pirms sīkāk pievēršos Komisijas apgalvojumiem.

– Par principa ne bis in idem pārkāpumu

50. Itālija apgalvo, ka, uzsākot pārkāpuma procedūru, Komisija pārkāpj *ne bis in idem* principu. Minēto argumentu tā pamato ar maksājuma vispārējo shēmu, kas tika ieviesta ar Regulu Nr. 1788/2003. Pirms minētās regulas stāšanās spēkā Savienības tiesību aktos bija skaidri paredzēts tikai pircējiem un ražotājiem uzskaitīt un maksāt maksājumu kompetentajai valsts aģentūrai. Lai gan dalībvalstīm bija jānodrošina maksājumu iekasēšana [54], tām nebija **nepārprotami saistoša** pienākuma maksāt visu maksājumu Kopienai. Noraidot Komisijas argumentu, ka šāds pienākums būtu netiešs, Tiesa 2001. gadā nolēma, ka dalībvalstīm ir pienākums pielikt visas pūles, lai samaksātu maksājumu Komisijai, bet nav pienākuma sasniegt konkrētu rezultātu [55]. Rezultātā tika pieņemta Regula Nr. 1788/2003, kuras 3. panta 1. punktā dalībvalstīm tika noteikts papildmaksājuma pienākums (tagadējai) Eiropas Savienībai [56].

51. Itālija nenoliedz pienākumu iekasēt maksājumu valsts līmenī un maksāt to Eiropas Savienībai. Tā drīzāk norāda, ka finanšu korekcijas procedūra attiecībā uz maksājamām summām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku ir sods, kas tiek uzlikts dalībvalstīm par tā neiekasēšanu, jo šī neiekasēšana noteikti ietekmēs jebkuras dalībvalsts budžetu, kura neiekasē maksājumu pilnā apmērā. Papildus sods Itālijai, pret to uzsākot pārkāpuma procedūru, būtu pretrunā *ne bis in idem* principam un būtu nesamērīgs [57].

52. Manuprāt, šī argumentācija nevar tikt atbalstīta.

53. Pirmkārt, kā Komisija pareizi norāda, saistībā ar dalībvalsts pienākumu attiecībā uz grāmatojumu noskaidrošanas procedūru saskaņā ar noteikumiem, kas skar ELVGF, Tiesa ir nospriedusi, ka minētajai procedūrai ir no pārkāpuma procedūras atšķirīgs mērķis. Pirmajā gadījumā šī procedūra kalpo tam, lai nodrošinātu, ka ir izpildītas Savienības budžeta prasības un nav runas par sodu [58]. Pēdējā minētā ir procedūra, kuras mērķis ir atzīt, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesību aktiem. Šāda pieeja man šķiet nepārprotami pamatota šajā lietā. Skaidrs, ka pārkāpuma procedūra var kalpot mērķiem, kas attiecas ne tikai uz situācijas konstatēšanu, ciktāl tas skar attiecības starp dalībvalstīm un Eiropas Savienību. Kā jau esmu norādījusi [59], šis process var būt svarīgs arī tāpēc,

54 Skat. tostarp Regulas Nr. 1546/88 15., 16. un 19. pantu.

55 Skat. spriedumu, 2001. gada 13. novembris, Francija/Komisija, C-277/98, EU:C:2001:603, 36. punkts.

56 Līdz 99 % no kopējās summas. Skat. arī iepriekš 20. zemsvītras piezīmi.

57 Lai pamatotu savus argumentus šajā ziņā, Itālija atsaucas uz Tiesas spriedumu, 2001. gada 13. novembris, Francija/Komisija, C-277/98, EU:C:2001:603. Tomēr šajā spriedumā konstatēts ne vairāk kā iepriekš 50. punktā izklāstītais, katrā ziņā tas attiecas uz Itālijas argumentāciju. Itālija arī izmanto trīs Vispārējās tiesas spriedumus, ko Komisija minējusi savā prasības pieteikumā. Tie ir spriedumi, 2012. gada 9. oktobris, Itālija/Komisija, T-426/08, nav publicēts, EU:T:2012:526; 2015. gada 6. jūlijs, Itālija/Komisija, T-44/11, nav publicēts, EU:T:2015:469; 2014. gada 2. decembris, Itālija/Komisija, T-661/11, EU:T:2014:1016. Tomēr Itālija neatsaucas ne uz vienu šo spriedumu punktu vai punktiem, lai pamatotu savu nostāju, un, šķiet, to rūpīga izlasīšana nepiedāvā nekādu pamatojumu tās izvirzītajiem argumentiem. Tāpēc tos tālāk neizskatīšu.

58 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2001. gada 11. janvāris, Grieķija/Komisija, C-247/98, EU:C:2001:4, 13. un 14. punkts, un 2004. gada 9. septembris, Grieķija/Komisija, C-332/01, EU:C:2004:496, 63. punkts.

59 Skat. iepriekš 42. punktu.

lai noteiktu tostarp atbildības pamatu, kas varētu rasties dalībvalstīm pret tiem, kuri tās saistību nepildīšanas rezultātā iegūst tiesības, un novērstu negodīgus konkurences izkropļojumus, ko varētu būt radījis pārkāpums, par kuru iesniegta sūdzība. Tomēr man nešķiet, ka tie ir "sods" minētā termina parastajā izpratnē.

54. Turklāt Itālijas interpretācija par dalībvalstu pienākumiem attiecībā uz maksājumu nozīmētu, ka tā atgūšana valsts līmenī faktiski būtu neobligāta. Kaut gan ir taisnība, ka Tiesa ir nospriedusi, ka maksājumam bija ekonomisks mērķis, proti, Kopienai dodot nepieciešamos līdzekļus, lai realizētu pienu, ko saražojuši ražotāji, pārsniedzot kvotas, tai pašā laikā tā ir uzsvērusi, ka šim maksājumam bija "acīmredzams mērķis" pieprasīt piena ražotājiem ievērot tiem piešķirtos references daudzumus [60]. Šis apgalvojums ir acīmredzamā pretrunā Itālijas nostājai, un arī šī iemesla dēļ minētās dalībvalsts arguments ir jānoraida. Ja Itālija "absorbē" maksājuma ekonomisko ietekmi, atturoties no tā atgūšanas no attiecīgajiem uzņēmējiem, maksājums zaudē vēlamo ietekmi uz piena tirgus darbību.

– Par iespējamo procedūras saistībā ar pienākumu neizpildi neatbilstību valsts atbalsta lietās

55. Šķiet, ka pati Itālija piekrīt 53. punkta beigās izklāstītajiem apsvērumiem, piebilstot, ka maksājumu shēmas neieviešana valsts līmenī kādā dalībvalstī varētu radīt negodīgu konkurenci no to ražotāju puses, kas nav samaksājuši šo maksājumu. Tomēr tā apgalvo, ka pienācīgs tiesiskās aizsardzības līdzeklis šādos apstākļos ir Komisijas procedūras ierosināšana par nelikumīgu valsts atbalstu saskaņā ar LESD 108. pantu. Tāpēc Komisija bija nepareizi uzsākusi procedūru saistībā ar pienākumu neizpildi, jo šī procedūra nav pieejama, ja tās vietā var tikt piemēroti citi tiesiskās aizsardzības līdzekļi.

56. Šo argumentu var ātri noraidīt, jo tas ir tiešā pretrunā pastāvīgajai judikatūrai. Tādējādi:

"[..] Tiesa ir konsekventi lēmusi, ka atbilstošā procedūra, lai tiktu atzīts, ka ir pārkāpti noteikumi par tirgu kopīgo organizāciju, ir procedūra par šādu atzīšanu attiecībā pret dalībvalstīm saskaņā ar [LESD 258. pantu]. Lai gan atbilstoši minētajai judikatūrai [LESD 108. panta 2. punktā] izklāstīta procedūra, kas konkrēti pielāgota īpašajām problēmām, kuras radītas ar valsts atbalstu attiecībā uz konkurenci kopējā tirgū, minētās procedūras pastāvēšana nekādā veidā nenovērš atbalsta shēmas saderības ar [Savienības] noteikumiem, izņemot tos, kas iekļauti [LESD 107. pantā], vērtēšanu saskaņā ar [LESD 258. pantā] paredzēto procedūru [..]." [61]

57. Tāpēc Itālijas otrais vispārējais iebildums ir jānoraida.

Pieprasītā konstatējuma saturs

58. Komisijas prasījumos Tiesai kopumā ir lūgts atzīt, ka Itālija nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kas piemērojami maksājumam par pienu:

– par gadiem no 1995/1996. gada, kas ir pirmais gads, kad maksājums tika faktiski piemērots Itālijā, līdz 2008/2009. gadam, kas ir pēdējais gads, kurā minētajā dalībvalstī bija ražošanas pārpalikums;

– nenodrošinot, pirmkārt, ka maksājums tiek faktiski iekasēts no individuālajiem ražotājiem, kuri ir veicinājuši ražošanas pārprodukciju, kas radīja maksājuma maksāšanas saistības, otrkārt, ka maksājumu atbilstošā termiņā samaksā pircējs, vai, tiešo pārdevumu gadījumā, ražotājs, un, treškārt, ja maksājums netiek samaksāts noteiktajā termiņā – lai samaksas pienākums tiek atbilstoši realizēts piespiedu kārtā, izmantojot atbilstīgas atgūšanas procedūras saskaņā ar valsts tiesību sistēmu.

60 Skat. spriedumu, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178, 75. punkts.

61 Skat. spriedumu, 1990. gada 12. jūlijs, Komisija/Grieķija, C-35/88, EU:C:1990:302, 11. punkts un tajā minētā judikatūra.

59. Komisijas sūdzības galvenais uzsvars ir tāds, ka Itālija kopumā 14 secīgu pārskata periodu laikā lielā mērā nav pildījusi savus pienākumus valsts līmenī attiecībā uz maksājumu kopumā. Nav izteikti nekādi apgalvojumi un nepastāv strīds par Itālijas pienākumiem maksāt Eiropas Savienībai summu, kas vienāda ar maksājumu saskaņā ar Regulas Nr. 1788/2003 3. pantu un tai sekojošajiem tiesību aktiem.

60. Tā kā Komisijas sūdzības ir cieši saistītas, tad izskatīšu tās kopā.

Komisijas sūdzības

61. Pirmkārt, izskatot maksājumu sadalīšanu, Tiesa ir nospriedusi, ka ir būtiski, lai dalībvalstis sadalītu maksājumus starp ražotājiem, jo šāda darbība ir raksturīga tā procesa būtiska sastāvdaļa, kura rezultātā tie tiek samaksāti [62].

62. Attiecībā uz tā perioda sākotnējiem posmiem, uz ko attiecas Komisijas apgalvojumi, šķiet skaidrs, ka Itālijai reizēm ir bijusi nepiemērota attieksme pret šo pienākumu. Piemēram, spriedumā *Lattepiù* Tiesa konstatēja, ka saskaņā ar tās izskatāmajiem iesniedzējtiesas lēmumiem "Itālijas iestāžu sākotnēji piešķirtajos individuālajos references daudzumos bija daudz kļūdu, it īpaši tāda apstākļa dēļ, ka faktisko ražošanu, uz kuru pamata tika piešķirti šie daudzumi, apliecināja paši ražotāji. Starp tādā veidā identificētajām kļūdām valdības izmeklēšanas komisija it īpaši konstatēja, ka vairāk nekā 2000 saimniecību, kas ziņoja par piena ražošanu, nebija govju" [63]. Šajā pašā lietā Tiesa norādīja, ka tikai 1999. gadā prasītāji pamatlietā bija uzzinājuši par tiem piešķirtajiem references daudzumiem [64].

63. Kopumā Komisija vērš uzmanību uz statistiku par maksājumu atgūšanu Itālijā [65]. Turpinājumā tā izklāsta vairākus konkrētus apgalvojumus.

Slikta likumdošanas prakse: prettiesiski, neskaidri un pretrunīgi valsts tiesību akti

64. Komisija pārmet, ka valsts tiesību akti par maksājumu bija slikti iecerēti vai izstrādāti un minētais trūkums bija saistīts ar neefektīvu piemērošanu valsts iestādēs, tādējādi izraisot tiesvedības valsts tiesās. Šos apgalvojumus tā pamato ar *Avvocatura Generale dello Stato* (Valsts juridisko konsultāciju dienests) sniegto informāciju, atbildot uz informāciju, kuru Komisija pieprasīja Itālijai. Īpaši šajā ziņā tā atsaucas uz:

– Likumu Nr. 118/1999, kur valsts tiesa pagaidu pasākumu tiesvedībā nolēma, ka šis likums bija prettiesisks, ciktāl ar to sadalīts maksājums ar atpakaļejošu datumu un netika pienācīgi paziņots par sadalītajām summām;

– Likumu Nr. 5/98, kas tika veiksmīgi pārsūdzēts valstu tiesās, jo ar to maksājumu sadalīšana bija pamatota ar (neuzticamu) secinājumu statistiku;

62 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2004. gada 25. marts, *Azienda Agricola Ettore Ribaldi* u.c., C-480/00, C-482/00, C-484/00, C-489/00 līdz C-491/00 un C-497/00 līdz C-499/00, EU:C:2004:179, 87. punkts, kurā Tiesa konstatēja, ka atsevišķo references daudzumu sadalījumu kompetentajām valsts iestādēm ir pienākums paziņot ražotājiem tādā veidā, lai sniegtu šīm personām visu informāciju, kas attiecas uz konkrēto sadalījumu. Lai gan pircēji arī ir cieši iesaistīti procesā, kas noved pie maksājuma (skat., piemēram, Regulas Nr. 536/93 preambulas septīto apsvērumu, kurā teikts, ka "pircēji ir galvenie atbildīgie par pareizu šī režīma īstenošanu"), un daudzos gadījumos tiem bija jāuzskaita un jāmaksā maksājums valsts kompetentajām iestādēm, maksājumu sadalījums kā tāds bija uzdots ražotājiem. Skat., piemēram, Regulas Nr. 3950/92 2. panta 2. punktu.

63 Spriedums, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178, 79. punkts.

64 Skat. sprieduma 81. punktu.

65 Skat. iepriekš 44.–48. punktu.

– faktu, ka kompetentās iestādes izmanto valsts references daudzumus, kas tika apstrīdēti un turpina tikt apstrīdēti attiecībā uz 1995./1996. līdz 1999./2000. gadu, kas arī noveda pie tiesvedību ierosināšanas valsts tiesās. Šajā ziņā *Corte dei conti* (Revīzijas palāta) paziņoja[66], ka "[Likuma Nr. 118/99] vājā vieta ir tajā pastāvīgi lietotās procedūras un aprēķināšanas metodes, kas tika atceltas to konstitucionalitātes pārskatīšanas un tiesas lēmumu rezultātā".

65. Komisija turpinājumā piebilst, ka sākotnējās likumdošanas neskaidrības, šķiet, ir izraisījušas tiesvedību, kuras rezultātā, vismaz, kad nodoklis tika ieviests Itālijā, tika izdoti lēmumi par labu tiem, kas apstrīdēja valsts noteikumus un neļāva kompetentajām iestādēm pildīt savus uzdevumus. Ņemot vērā ilgo kavēšanos, kas, var teikt, raksturo Itālijas tiesu sistēmu, rezultātā maksājumu atgūšanas process apstājās. Šajā ziņā Komisija atzīmē *AGEA* 2010. gadā veiktos novērojumus, ka "nenoteiktības stāvoklis, kas rodas tiesvedības apturēšanas brīdī pirmajā instancē, ko pieprasīja prasītāji un kas pieņemts steidzamības kārtībā tiesā, kurā iesniegta prasība, [..] un jebkāds galīgais spriedums apelācijas kārtībā otrajā instancē, rada nopietnus traucējumus, kas bīstami apdraud piena kvotu sistēmu".

66. Komisija arī norāda, ka *Avvocatura Generale dello Stato* pirmajā atbildē uz brīdinājuma vēstuli ir norādīts, ka nenoteiktības dēļ par attiecīgās valsts tiesību aktiem tā neapstrīdēja apturēšanas rīkojumus, kurus izdeva valsts tiesas, un dažos gadījumos neiesniedza iebildumus par lietas būtību, jo gaidīja "nepārtraukti mainīgās likumdošanas un normatīvo aktu konsolidāciju". Otrajā atbildē uz brīdinājuma vēstuli *Avvocatura Generale dello Stato* atsaucās uz skaidrības trūkumu un minēto tiesību aktu sarežģītību, kas nenoliedzami bija veicinājusi daudzu lietu ierosināšanu valsts tiesās un administratīvajās tiesās, līdz ar to netika iesniegti minētie iebildumi pret prasībām par apturēšanas pasākumiem.

Kompensēšanas nepiemērošana

67. Komisija arī apgalvo, ka Itālija nav atbilstoši izmantojusi kompensēšanas līdzekli, veicot maksājumus par maksājamām summām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku. Šajā ziņā tā norāda, ka Regulas Nr. 1034/2008 1. pantā, kas stājās spēkā 2008. gada 29. oktobrī, ir pat norādīts pienākums dalībvalstīm kompensēt saņēmēja nesamaksāto parādu par tiem maksājumiem, kas noteikti saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ņemot vērā nākamos maksājumus, kas jāveic maksājumu aģentūrai, kura ir atbildīga par parāda atgūšanu no tā paša saņēmēja[67]. Vispārīgāk, Komisija norāda uz *Corte dei conti* (Revīzijas palāta) apgalvoto[68], ka kompensēšanu bija kavējuši "nepārdomāti un neskaidri tiesību akti" un tas, ka iestāde, kura atbild par samaksu (*AGEA*), un iestāde vai iestādes, kuras nodarbojas ar atgūšanu (reģioni un autonomās provinces), bija atšķirīgas, un tas liedza veikt kompensēšanas darbības saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem.

68. Ņemot vērā šīs grūtības, 2006. gadā starp *Ministero delle Politiche Agricole Alimentari e Forestali* (Zemkopības, pārtikas un mežsaimniecības ministrija), reģioniem un autonomajām provincēm tika noslēgta vienošanās, lai piemērotu kompensēšanu šādos gadījumos. Tomēr šis mēģinājums neizdevās. Kopumā tika atgūti tikai EUR 118 miljoni no maksājamām summām, kas pienākas par visiem gadiem no 1995/1996. līdz 2008./2009. gadam, proti, ne vairāk kā devītā daļa no nozarei izmaksātajām summām 2010.–2013. gadā.

66 Īpašais ziņojums Nr. 2/2012.

67 Ar Regulas Nr. 1034/2008 1. pantu tika grozīta Regula Nr. 885/2006. Minētā regula tika atcelta no 2014. gada 7. septembra ar Komisijas 2014. gada 11. marta Deleģēto regulu (ES) Nr. 907/2014, **ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām iestādēm, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, nodrošinājumu un euro izmantošanu** (OV 2014, L 255, 18. lpp.).

68 Ziņojums Nr. 11/2013/G par piena kvotām.

69. Komisija uzskata, ka daļēji šīs neatgūšanas iemesls ir tas, ka šīs procedūras ieviešana bija novēlota un pretrunīga. Saskaņā ar informāciju, ko tai sniedza Itālijas iestādes, daudzi ražotāji pārsūdzēja kompensēšanas piemērošanu valsts tiesās un to lūgums par pagaidu apturēšanu atkal tika apmierināts, tādējādi neļaujot izmantot minēto līdzekli. Šķiet, ka daudzu iebildumu pamatā bija fakts, ka attiecīgā kompensēšana bija jānosaka, pamatojoties uz vienošanos, kas noslēgta starp valsti un reģioniem, nevis uz valsts pieņemtajiem tiesību aktiem. Tāpēc tika apgalvots, ka šī vienošanās ir nelikumīga.

70. Papildu šķērslis kompensēšanas darbībai radās, pieņemot Likumu Nr. 231/2005, kura 3. panta 5. *duodecies* un 5.*terdecies* punktā bija paredzēts, ka summas, kas maksājamas Savienības maksājumu aģentūrām, nevarēja konfiscēt, arestēt vai piemērot tām aizsardzības pasākumus. Saskaņā ar *Codice civile* (Itālijas Civilkodekss) 1246. panta 3. punktu summām, kuras nevar arestēt, nevar piemērot kompensēšanu. Pēc diskusijām starp *AGEA* un Komisiju tika pieņemts Likuma Nr. 33/2009 8. *ter* pants, lai nodrošinātu oficiālu atzīšanu tiesībām uz kompensēšanu, kas paredzētas saskaņā ar iepriekš 68. punktā minēto vienošanos. Tomēr, tā kā vienlaikus netika atcelts 3. panta 5.*duodecies* un 5.*terdecies* punkts, likumdošanas neskaidrības turpinājās, jo minētie tiesību akti joprojām ir spēkā arī šodien.

Maksājumu nemaksātājiem noteiktais preferenciālais režīms

71. Ar Likuma Nr. 33/2009 8.*bis* panta 2. punktu Likumā Nr. 119/2003 tika iekļauts jauns 10.*bis* pants, ar ko bija paredzēts piešķirt lielāku piena kvotu, kura Itālijai pieejama saskaņā ar Regulu Nr. 248/2008 [69] un Regulu Nr. 72/2009 [70]. Minētajā pantā ir paredzēts, ka prioritāte jāpiešķir ražotājiem, kuri 2007/2008. gadā pārsniedza savas individuālās kvotas. Komisija nesaprot, kāpēc tā būtu jānotiek un kāpēc šīs kvotas netika atņemtas ražotājiem, kuri bija pārkāpuši noteikumus.

Likums Nr. 33/2009 un 2009. gada atliktā maksājuma shēma

72. Likuma Nr. 33/2009 8.*quinquies* panta 2. un 10. punkta kopējā ietekmē tiek apturētas atgūšanas procedūras (vai tās būtu kompensēšanas, ieraksta tiesu reģistros vai piespiedu atgūšanas veidā), kas jau uzsāktas pret parādniekiem, kuri piedalās 2009. gada atliktā maksājuma shēmā, un, ja tie neievēro maksājumu programmu, tiek veikta jauna atgūšanas procedūra, nevis saskaņā ar Prezidenta dekrētu Nr. 602/1973 kā iepriekš, bet gan saskaņā ar (daudz agrāku) Karaļa dekrētu Nr. 639/1910. Procedūras saskaņā ar šo tiesību aktu ir ievērojami ilgākas un sarežģītākas nekā saskaņā ar jaunāko tiesību aktu, un kompetentā iestāde tajā paredzēto procedūru administrēšanai ir *AGEA*, nevis reģions vai autonomā province, kas darbojas ar *Equitalia* starpniecību.

73. Šajā gadījumā šķiet, ka visas atgūšanas procedūras tika apturētas ar Likuma Nr. 33/2009 stāšanos spēkā, neatkarīgi no tā, vai parādnieks bija pieteicies 2009. gada atliktā maksājuma shēmai. Atbildot uz Komisijas 2011. gada novembra informācijas pieprasījumu, *AGEA* atbildēja, ka attiecībā uz ražotājiem, kuri nebija pieteikušies maksājumu shēmai, tā bija lūgusi no jauna aktivizēt atgūšanas procedūras *Equitalia*, kas atbildēja, ka tas nav iespējams, ievērojot minētā likuma 8.*quinquies* panta 10. punkta formulējumu, un ka turpmāk tikai *AGEA* ir tiesības to darīt. Šādā gadījumā bija vajadzīgs Ekonomikas un finanšu ministrijas rīkojums, lai nodrošinātu *AGEA* vajadzīgās pilnvaras. Neraugoties uz atkārtotiem Komisijas lūgumiem koriģēt šo nostāju, šāds rīkojums netika pieņemts līdz 2012. gada 12. novembrim, tas ir, gandrīz trīs gadus pēc Likuma Nr. 33/2009 stāšanās spēkā. Itālijas iestādes pašas piekrita, ka šis tiesību akts ir radījis "ievērojamu strupceļu attiecībā uz atgūtajiem līdzekļiem".

69 Padomes **2008. gada 17. marta** Regula (EK), **ar kuru groza Regulu Nr. 1234/2007 attiecībā uz valstu piena kvotu** (OV 2008, L 76, 6. lpp.).

70 **Padomes 2009. gada 19. janvāra Regula (EK) par izmaiņām kopējā lauksaimniecības politikā, izdarot grozījumus Regulās (EK) Nr. 247/2006, (EK) Nr. 320/2006, (EK) Nr. 1405/2006, (EK) Nr. 1234/2007, (EK) Nr. 3/2008, un (EK) Nr. 479/2008 un atceļot Regulas (EEK) Nr. 1883/78, (EEK) Nr. 1254/89, (EEK) Nr. 2247/89, (EEK) Nr. 2055/93, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 2596/97, (EK) Nr. 1182/2005 un (EK) Nr. 315/2007** (OV 2009, L 30, 1. lpp.).

Pienācīgas uzraudzības un neatmaksāto summu atgūšanas trūkums no kompetento valsts iestāžu puses

74. Komisija pārmet, ka Itālijas sniegtās informācijas rezultātā Savienības izmēģinājuma procedūrā [71] pirms brīdinājuma vēstules izsniegšanas 2013. gada jūnijā kļuva acīmredzams, ka *AGEA*, kura bija atbildīga tostarp par saskaņā ar maksājumu sistēmus maksājamo summu uzraudzību, bija pārāk augstu novērtējusi summas, par ko ir strīds valsts tiesās. Ja piens bija piegādāts pienotavām, tām bija pienākums ieturēt daļu no cenas un uzskaitīt tādējādi ieturētās summas tā dēvētajā "kolektīvajā paziņojumā", par katru ražotāju norādot maksājamo maksājumu. Šķiet, ka *AGEA* sistemātiski apturēja *visu* paziņojumā minēto summu atgūšanu, kaut arī tikai *viens* no ražotājiem bija cēlis prasību un tā lūgums par pagaidu apturēšanu tika apmierināts. Šāda prakse noveda pie ievērojamu summu neatgūšanas. Tikai pirmajā replikas rakstā uz 2014. gada 13. oktobra motivēto atzinumu Komisija tika informēta, ka šī prakse ir izbeigta.

2013. gada "Stabilitātes likums"

75. Mazāk nekā pusotru mēnesi pēc regulatīvā instrumenta apstiprināšanas, kas nepieciešams, lai aktivizētu atgūšanas procedūras saskaņā ar Karaļa dekrētu Nr. 639/1910 [72], maksājumu atgūšanu reglamentējošie tiesību akti tika būtiski grozīti ar 2013. gada Stabilitātes likumu. Ar minēto tiesību aktu Likuma Nr. 33/2009 8.*quinquies* panta 10. punkts tika atcelts un aizstāts ar jaunu 10., 10.*bis* un 10.*ter* punktu. Ar šīm jaunajām normām *AGEA* bija jāsaglabā galīgā atbildība par atgūšanu, bet par sistēmas vadību atbildība bija jānodod *Equitalia*, sniedzot minētajai organizācijai informāciju par piespiedu atgūšanas procedūrām, kas bija jāizmanto, sagatavojot maksājumu paziņojumus. Pamatojoties uz ar *AGEA* noslēdzamo *ad hoc* vienošanos, *Equitalia* bija jāizdrukā šie paziņojumi, kurus *Guardia di Finanza* (Nodokļu un finanšu policija) pēc tam izsniedza parādniekiem. Vienošanās starp *AGEA* un *Equitalia* netika parakstīta līdz 2013. gada 11. novembrim.

76. Attiecībā uz minētā tiesību akta efektivitāti *Corti dei conti* (Revīzijas palāta) 2014. gada oktobra ziņojumā [73] ir norādīts, ka "divus gadus pēc n-tā [*sic*] jaunā tiesību akta par atgūšanas procedūrām tās vēl nav uzsāktas". Šajā pašā ziņojumā arī teikts, ka "maksājumu piespiedu atgūšana nav pavirzījusies uz priekšu kopš Likuma Nr. 33/2009 ieviešanas". Komisija norāda, ka tā nevar saprast, kāpēc, ja Likums Nr. 33/2009 bija jāpārveido, *Equitalia* nebija jāuzņemas atbildība par parāda atgūšanu, kā tas bija saskaņā ar Likumu Nr. 119/2003, atbilstoši procedūrām, kas noteiktas saskaņā ar Prezidenta dekrētu Nr. 602/1973, bet šis pienākums tās vietā tika uzdots *AGEA* "ar *Equitalia* un *Guardia di Finanza* atbalstu" [74]. Atgūtie līdzekļi nepieciešamības dēļ tika bloķēti, kamēr nav parakstīta vienošanās starp iesaistītajām pusēm. Komisija 2014. gada jūlija motivētajā atzinumā (tas ir, vairāk nekā pusotru gadu pēc 2013. gada Stabilitātes likuma stāšanās spēkā) lūdza informāciju attiecībā uz faktisko līdzekļu atgūšanu saskaņā ar jauno procedūru. Atbilde netika saņemta; pirmais un otrais atbildes raksts uz argumentēto atzinumu attiecas tikai uz atgūšanas procedūrām, kas bija gatavas īstenošanai, bet vēl nenotika.

Līdzvērtības un efektivitātes principu pārkāpums

77. Vai iepriekš minētie apgalvojumi, interpretējot tos saistībā ar aprēķiniem attiecībā uz iepriekš 44.–48. punktā minēto maksājumu atgūšanu, *prima facie* pierāda Komisijas taisnību?

78. Manuprāt, tā ir. Taču es vēlētos izteikt šādus apsvērumus.

71 Sīkāku informāciju par šo procedūru skat. manos secinājumos lietā Zviedrija/Komisija, C-562/14 P, EU:C:2016:885, 9. punkts.

72 Skat. iepriekš 73. punktu.

73 Ziņojums Nr. 12/2014 G.

74 Likuma Nr. 33/2009 8.*quinquies* panta 10. punkts, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar 2013. gada Stabilitātes likumu.

79. Pirmkārt, kā jau norādīju iepriekš 59. punktā, Komisijas sūdzības būtība ir tāda, ka Itālija lielā mērā neievēroja ar maksājumu saistītos tiesību aktus. Komisija šajā ziņā īpašu uzmanību pievērš līdzvērtības un efektivitātes principiem.

80. Kā labi zināms, pirmais minētais princips paredz, ka valsts procesuālie noteikumi pārsūdzēšanai tiesā, kam jānodrošina to tiesību aizsardzība, kuras attiecīgajām personām piešķir Savienības tiesības, nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par tiem, kas attiecas uz līdzīgām vietējā rakstura prasībām [75]. Tomēr Komisijas argumentos šajā ziņā ir tikai atzīmēta, no vienas puses, slikta maksājuma atgūšana Itālijā, no otras puses, tās norādīto "īpašo procedūru" ieviešana šajā ziņā. Ja nav nekādas attiecīgās norādes, kas pietiekami detalizēti attiecas uz atbilstošajām procedūrām valsts līmenī, man nešķiet, ka šo apgalvojumu var apstiprināt.

81. Efektivitātes princips visbiežāk tiek raksturots kā noteikums, ka minētais valsts tiesiskais regulējums nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kas izriet no Savienības tiesību sistēmas [76]. Un arī no šā principa es nevaru gūt nekādus noderīgus ieteikumus.

82. Drīzāk man šķiet, ka atsaukšanās uz abiem šiem principiem tiek veikta, lai atkāptos no šajā lietā pamatā esošā jautājuma izskatīšanas, proti, vai Itālija nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesību aktiem par maksājuma maksāšanu un atgūšanu.

83. Otrkārt, attiecībā uz Komisijas kritiku saistībā ar kompensēšanu [77], ciktāl šie apsvērumi ir pamatoti ar Regulu Nr. 1034/2008, ir jānorāda, ka minētā regula stājās spēkā tikai 2008. gada 29. oktobrī un to nevar piemērot lietās, kuru notikumi risinājās pirms minētā datuma. Tāpat ir jātiek skaidrībā par regulas tvērumu. Tajā ir paredzēts pienākums kompensēt "saņēmēja joprojām nesamaksāto parādu", "ņemot vērā nākamos maksājumus, ko veic maksājumu aģentūra, kas ir atbildīga par parāda atgūšanu no tā paša saņēmēja". Tas attieksies tikai uz gadījumiem, kad attiecīgais parādnieks attiecīgo parādu ir parādā maksājumu aģentūrai [78]. Līdz ar to tas *netiks* piemērots, ja maksājumu aģentūra būs atšķirīga no vienības, kas ir kreditore; šķiet, tāda ir bijusi faktiskā situācija šajā gadījumā vismaz kopš Likuma Nr. 119/2003 pieņemšanas [79].

84. Tomēr ir vērts atzīmēt šīs regulas preambulas 3. apsvērumu, kurā minēts ar regulu ieviestais kompensēšanas pienākums kā "efektīvs un izmaksu ziņā izdevīgs veids", kas ļauj dalībvalstīm atgūt maksājamās summas. Neapstrīdu Komisijas nostāju, ciktāl tajā apgalvots, ka, ja Itālija strukturētu parādnieka/kreditora attiecības tādējādi, ka kompensēšanu varētu likumīgi piemērot, tā labāk varētu atgūt maksājamās summas ievērojamā apmērā vai, pakārtoti, ciktāl tajā apgalvots, ka līdzīgs rezultāts būtu sasniegts, ja Itālijā būtu ieviesti tiesību akti valsts līmenī, kas laikus un efektīvi ļautu piemērot kompensēšanu pat bez tiešas saistības starp parādnieku un kreditoru.

85. Treškārt, attiecībā uz apgalvojumu, ka *AGEA* nepamatoti apturēja summu atgūšanu, kad tas nebija jādara [80], jautājums, vai ir notikusi pienākumu neizpilde, ir jāizvērtē, pamatojoties uz situāciju, kādā dalībvalsts atradās argumentētajā atzinumā noteiktā laikposma beigās [81]. Komisijas procesuālajos rakstos nav norādīts, ka minētā situācija turpinājās arī pēc šī datuma. No tā izriet, ka minēto sūdzību nevar ņemt vērā, vērtējot Itālijas nostāju attiecībā uz tās iespējamo attiecīgo tiesību aktu neievērošanu.

86. Tomēr man šķiet, ka neviens no manis iepriekš 79.–85. punktā izklāstītajiem novērojumiem būtiski nekaitē Komisijas argumentācijai.

75 Skat. tostarp spriedumu, 2007. gada 7. jūnijs, *van der Weerd* u.c., C-222/05 līdz C-225/05, EU:C:2007:318, 28. punkts un tajā minētā judikatūra.

76 Skat. tostarp spriedumu, 2007. gada 7. jūnijs, *van der Weerd* u.c., C-222/05 līdz C-225/05, EU:C:2007:318, 28. punkts un tajā minētā judikatūra.

77 Skat. iepriekš 67.–70. punktu.

78 Citiem vārdiem sakot, jābūt *concursus debiti et crediti*.

79 Skat. iepriekš 29. punktu.

80 Skat. iepriekš 74. punktu.

81 Skat. iepriekš 42. punktu.

87. Skatoties plašākā kontekstā, Tiesa ir nospriedusi, ka pārkāpuma procedūrai ir objektīvs raksturs un ka "līdz ar to, ja dalībvalsts nepilda savus pienākumus [..], tad tas ir pārkāpums, neatkarīgi no inkriminēto apstākļu biežuma vai mēroga"[82]. Jāatzīmē arī Tiesas nospriestais, ka ar maksājumu saistītajos tiesību aktos noteiktie termiņi ir obligāti[83] un attiecībā uz tās iekasēšanu dalībvalstīm ir saistošs tagadējā LES 4. panta 3. punktā noteiktais vispārējas rūpības pienākums[84].

88. Kā jau minēju – lai kādu pamatu izvēlētos, aprēķinot maksājamās summas, ir skaidrs, ka argumentētajā atzinumā noteiktajā termiņā Itālija nebija atguvusi ievērojamas maksājamā maksājuma summas[85]. Esmu arī secinājusi, ka jānoraida divi galvenie Itālijas izvirzītie iebildumi[86].

89. Tomēr paliek jautājums, vai kāds no dalībvalsts izvirzītajiem īpašajiem iebildumiem ir pietiekams, lai prasība būtu jānoraida pilnībā vai daļēji. Un tiem tagad pievērsīšos.

Itālijas īpašie iebildumi

90. Atbildē Itālija būtībā izvirza četrus argumentus. Pirmkārt, tā apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi tās minēto šai dalībvalstij noteiktā pienākuma "pielikt visas pūles" pārkāpumu. Tā apgalvo, ka pārbaudes kritērijs nav tas, vai tā ir atguvusi maksājumus pilnā apjomā, bet gan - vai tā ar pienācīgu rūpību ir īstenojusi atgūšanas mērķi.

91. Otrkārt, tā uzskata (varbūt nedaudz pārsteidzoši), ka nav iespējams piemērot principu, kas ir būtisks valsts atbalsta gadījumos, saskaņā ar kuru dalībvalsti var atbrīvot no atbildības saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, ja tā var pierādīt, ka atgūšana ir gan objektīvi, gan pilnīgi neiespējama.

92. No tā izriet, ka saskaņā ar Itālijas sniegto informāciju atgūšanas procedūras vienmēr ir pielāgotas nepārtrauktām izmaiņām Savienības tiesiskajā regulējumā, kuru tā apraksta kā "sarežģītu un mainīgu". Tiesvedība valsts līmenī notika tāpat, un gan administrācijas, gan likumdevēja pastāvīgā darba rezultātā laika gaitā problēmas šajā jomā ir atrisinātas. Pašreizējais neatgūto summu aprēķins saskaņā ar maksājumu shēmu ir tikai 21,85 % apmērā no attiecīgajos gados noteikto maksājumu kopsummas. Tādēļ Itāliju nevar apsūdzēt rupjā nolaidībā Savienības tiesību aktos noteikto pienākumu īstenošanā tādā veidā, kā apgalvo Komisija.

93. Konkrētāk, ievērojamu daļu no iebildumu raksta Itālija velta stāstam par (nenoliedzami sarežģīto) Savienības un valstu tiesību aktu vēsturi saistībā ar maksājumu. Šajā ziņā tā apgalvo, ka Tiesa ir divas reizes lēmusi, ka Itālijas valsts tiesību akti atbilst toreiz spēkā esošo Savienības tiesību aktu prasībām, proti, spriedumos *Gerekens* un *Procola*[87] un *Lattepiù*[88], kuri abi pieņemti 2004. gadā. Itālija arī vērš uzmanību uz to, ko tā uzskata par ievērojamu uzlabojumu līmeni atgūšanā pēc Likuma Nr. 119/2003 stāšanās spēkā, kā rezultātā atbildība šajā ziņā tika nodota reģioniem. To pašu nevarētu teikt par kompensēšanas procedūrām, jo ražotājam bija stimuls pārsūdzēt šīs procedūras tiesā. Par to tā vaino minēto "skaidrības trūkumu [atbilstošajos Savienības] tiesību aktos", jo prasība par kompensēšanu netika ieviesta minētajos tiesību aktos līdz Regulas Nr. 1034/2008 pieņemšanai. Ar Likumu Nr. 33/2009 tika veikti papildu uzlabojumi, lai paātrinātu atgūšanas procesu un risinātu strīdus valstu tiesās, par kuriem Itālija piekrīt, ka tie bija "galvenais šķērslis", it īpaši tie, kas izriet no papildu atlikto

82 Spriedums, 2003. gada 30. janvāris, Komisija/Dānija, C-226/01, EU:C:2003:60, 32. punkts.

83 Spriedums, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178, 68. punkts.

84 Spriedums, 2001. gada 13. novembris, Francija/Komisija, C-277/98, EU:C:2001:603, 40. punkts.

85 Skat. iepriekš 48. punktu.

86 Skat. iepriekš 54. un 57. punktu.

87 Spriedums, 2004. gada 15. jūlijs, C-459/02, EU:C:2004:454.

88 Spriedums, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178.

maksājumu shēmas, kura tika ieviesta ar minēto tiesību aktu un līdzdalība kurā bija atkarīga no atteikšanās no tiesvedības. Minēto pasākumu sekmes Komisija pati ir uzsvērusi argumentētajā atzinumā, kurā ir runa par "patiesu revolūciju par labu administrēšanai attiecībā uz apturēšanas periodu".

94. Treškārt, Itālija vērš uzmanību uz lielu to gadījumu īpatsvaru, kad atgūšanas procedūru pārsūdz valsts tiesu iestādēs un minētās tiesu iestādes ir izdevušas pagaidu rīkojumu par maksājuma samaksas pienākuma apturēšanu līdz strīda atrisināšanai. Tā uzskata, ka šādos apstākļos to nevar vainot par nesamaksātajām naudas summām.

95. Ceturtkārt, Itālija norāda, ka Lēmuma 2003/530 pieņemšana nebūtu bijusi iespējama, ja Itālija nebūtu ievērojusi savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesību aktiem par maksājumu piedziņu. Iestāde nevar apstiprināt valsts atbalsta pasākumu, ja dalībvalsts nepilda savas saistības.

96. Pievērsīšos šiem iebildumiem pēc kārtas.

97. Pirmkārt, attiecībā uz Itālijas argumentiem par pienākumu "pielikt visas pūles" ir taisnība, ka spriedumā Francija/Komisija [89] Tiesa nosprieda, ka ar Regulas Nr. 1546/88 19. pantu dalībvalstīm noteiktais pienākums nodrošināt maksājuma iekasēšanu nozīmēja pielikt visas pūles, nevis sasniegt konkrētu rezultātu [90]. Šis spriedums, protams, bija pamatots ar spēkā esošajiem tiesību aktiem pirms reformas, kas ieviesta ar Regulu Nr. 1788/2003, kurā dalībvalstīm tika noteikti jauni pienākumi attiecībā uz maksājumu maksāšanu. Tomēr, pat tad, ja tiek pieņemts (iespējams, pareizi), ka minēto reformu rezultātā netika mainīts pienākumu saturs attiecībā uz atgūšanu [91], es vēlos norādīt, ka katrā ziņā pienākums pielikt maksimālas pūles ir būtisks. Ja maksājumu neatgūtā summa būtu neapstrīdami maza, tad Itālijas iebildumu varētu nākties nopietni apsvērt. Jau iepriekš norādīju, ka nesamaksātā summa ir ievērojama [92], tāpēc nevaru uzskatīt minēto iebildumu par pamatotu.

98. Otrkārt, runājot par Itālijas argumentiem saistībā ar (būtībā) pastāvīgajām izmaiņām pamatā esošajā Savienības tiesību aktu struktūrā un izrietošajām administratīvajām un juridiskajām grūtībām tām pielāgoties, ir jāsāk ar piebildi, ka es nevaru rast nekādas **norādes** nevienā no divām lietām, kuras Itālijas valdība ir minējusi savu argumentu pamatošanai. Spriedums *Gerekens* un *Procola* bija saistīts ar Luksemburgas tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par minētās dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz maksājumu. Tiesa atzina, ka nevienai dalībvalstij, aizstājot tiesību normas, ko Tiesa atzinusi par diskriminējošām, nav liegts pieņemt jaunas tiesību normas, kas ļauj ar atpakaļejošu spēku sodīt par ražošanas kvotu pārsniegšanu, kuras noteiktas pēc šo noteikumu stāšanās spēkā, taču atbilstoši aizstātajām valsts tiesību normām [93]. Nekas minētajā spriedumā nozīmīgi nepamato Itālijas argumentāciju. Lai gan tā ir taisnība, ka spriedumā lietā *Lattepiù* [94] Tiesa nosprieda, ka Itālijā konkrētajā brīdī spēkā esošie tiesību akti nebija pretrunā toreiz spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem, tā pamatojās uz to, ka būtu jāpilda dalībvalsts tiesību akti, ar ko tika laboti kļūdainie individuālie references daudzumi, lai nodrošinātu to, ka maksājumu īstenošanas pasākumi tiek pienācīgi īstenoti. Tādējādi minētie tiesību akti bija samērīgi [95]. Tiesa neturpināja ar tāda veida konstatējumiem, kā iesaka Itālija.

89 Spriedums, 2001. gada 13. novembris, C-277/98, EU:C:2001:603.

90 Skat. sprieduma 36. punktu.

91 Lai gūtu pilnīgu priekšstatu, piebildīšu, ka es neuzskatu, ka ar Regulu Nr. 1788/2003 noteiktā prasība, ka dalībvalstis 99 % maksājuma iemaksā ELVGF (skat. iepriekš 12. punktu), ir interpretējama kā pienākums tām atgūt šo summu no ražotājiem.

92 Skat. iepriekš 48. punktu.

93 Spriedums, 2004. gada 15. jūlijs, *Gerekens* un *Procola*, C-459/02, EU:C:2004:454, 38. punkts.

94 Spriedums, 2004. gada 25. marts, *Cooperativa Lattepiù* u.c., C-231/00, C-303/00 un C-451/00, EU:C:2004:178.

95 Skat. sprieduma 80., 84. un 85. punktu.

99. Vispārīgāk runājot, kā paskaidrots iepriekš šajos secinājumos norādītajā Savienības tiesību aktu pamatojumā par maksājumu, tā vēsture tiešām ne tuvu nav bijusi vienkārša. Tomēr Tiesa ir atkārtoti uzsvērusi, ka dalībvalsts, lai attaisnotu no Eiropas Savienības tiesībām izrietošu pienākumu neizpildi, nevar aizbildināties ar iekšējās tiesību sistēmas praksi vai situāciju [96]. Tas, ka maksājumu, šķiet, ir izrādījies problemātiski administrēt Savienības līmenī, nedod dalībvalstīm bezierunu tiesības mazināt tā efektivitāti valsts līmenī.

100. Treškārt, tomēr paliek jautājums, vai šis pamatojums attiecas arī uz dalībvalstu atbildības uzņemšanos par savas valsts tiesu lēmumiem. Man šķiet, ka daudzos gadījumos tā nav. Galu galā, minētās tiesas ir neatkarīgas no izpildvaras. Dalībvalstis nevar liegt kādam no saviem pilsoņiem lūgt piemērot tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas, viņaprāt, tam ir pieejams. Ir novērots, ka šajā kontekstā jāievēro būtiski ierobežojumi, uzsākot pārkāpuma procedūru pret dalībvalstīm [97].

101. Tomēr Tiesa ir atzinusi, ka var būt izņēmumi no šī vispārējā **apgalvojuma**. Jau 1970. gadā tā atzina, ka dalībvalsts pienākumu neizpildi principā var konstatēt "neatkarīgi no tā, kādas šīs valsts struktūras darbība vai bezdarbība ir šīs pienākumu neizpildes pamatā, pat ja runa ir par konstitucionāli neatkarīgu iestādi" [98]. Tā piemēroja šo judikatūru spriedumā Komisija/Itālija, kur konstatēja, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi savas Līgumā noteiktās saistības pēc vairākiem Itālijas tiesu spriedumiem, kā rezultātā praktiski kļuva vai nu neiespējami, vai ārkārtīgi grūti piemērot (toreizējās) Kopienas tiesību aktus par tiesībām uz to maksājumu atmaksāšanu, kas iekasēti, pārkāpjot piemērojamos noteikumus. Tiesa norādīja, ka šajā kontekstā nebūtu jāņem vērā atsevišķi vai skaitliski nenozīmīgi tiesu lēmumi un ka valsts tiesību aktiem jābūt pietiekami skaidriem, lai nodrošinātu to piemērošanu saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem. Nozīmīga ir Tiesas sprieduma rezolutīvā daļa. Tiesa nenosprieda, ka Itālija ir pārkāpusi Līgumā noteiktos pienākumus savas valsts tiesu darbības dēļ, bet drīzāk, ka tā ir pārkāpusi minētos pienākumus, negrozot attiecīgos valsts tiesību aktus, kurus administratīvās iestādes un ievērojama daļa no tiesām interpretēja un piemēroja tā, ka attiecīgo maksājumu atgūšana tika padarīta pārmērīgi apgrūtinoša nodokļu maksātājam [99].

102. Manuprāt, šajā lietā ir piemērojami līdzīgi principi. Ne jau valsts tiesu pieņemtajiem lēmumiem un šo lēmumu tiešajām sekām būtu jāveicina attiecīgās dalībvalsts pārkāpuma konstatēšana. Drīzāk jautājums ir – vai dalībvalsts nepieņēma tiesību aktus, lai īstenotu Savienības tiesības, kas, pirmkārt, būtu pietiekami skaidri, vai neveica pasākumus, lai grozītu savus valsts tiesību aktus, ņemot vērā nelabvēlīgus lēmumus valsts tiesā? Ja Itālijas rīcība, pieņemot un īstenojot tiesību aktus, kas attiecas uz maksājumu, tiek vērtēta, izmantojot šo kritēriju, man šķiet, ka var skaidri teikt, ka tā bija nesekmīga.

103. Ceturtkārt, attiecībā uz Padomes apstiprinājumu valsts atbalsta pasākumiem Lēmumā 2003/530 man šķiet, ka sākuma pieņēmumam jābūt tādam, ka Savienības iestāde nekad apzināti neapstiprina pasākumus, attiecībā uz kuriem dalībvalsts nepilda savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesību aktiem. Tomēr man šķiet, ka Itālijas argumenta pamatā ir pieņēmums, ka Savienības iestādes, izņemot Tiesu, var būt (un šajā gadījumā bija) arbitri attiecībā uz šīs dalībvalsts rīcības likumību. Tā nevar būt. Šis uzdevums ir paredzēts tikai Tiesai. Tāpēc es noraidu Itālijas argumentu šajā ziņā.

96 Skat. tostarp spriedumu, 2016. gada 7. septembris, Komisija/Grieķija, C-584/14, EU:C:2016:636, 53. punkts. Direktīvu transponēšanas valstu tiesību aktos kontekstā skat. arī spriedumu, 2002. gada 7. maijs, Komisija/Nīderlande, C-364/00, EU:C:2002:282, 7.–10. punkts, kur tiesa noraidīja Nīderlandes valdības argumentus par neapšaubāmi ievērojamām grūtībām, ar kurām tā saskārās, īstenojot konkrētu pasākumu. Ir vērts atzīmēt arī to, ka tiesas sēdē tika uzdots jautājums par relatīvo atgūšanas līmeni citās dalībvalstīs, kad Komisija atbildēja, ka par laikposmu no 2003/2004. gada līdz 2006/2007. gadam Nīderlandē neatgūtā maksājuma summa bija nulle. Pamatojoties uz minēto, pilnīga atgūšana kļūst par sasniedzamu mērķi. Skat. arī saistībā ar pašu valsts tiesu lomu LESD 267. panta kontekstā ģenerāladvokāta A. Ticano [*A. Tizzano*] secinājumus lietā *Lyckeskog*, C-99/00, EU:C:2002:108, 60. un turpmākie punkti.

97 Šajā ziņā skat. Timmermans, C.W.A., "Use of the Infringement Procedure in Cases of Judicial Errors", *The European Union, an Ongoing Process of Integration*, Hāga, T.M.C. Asser Press, 2004, 155. lpp.

98 Skat. spriedumu, 1970. gada 5. maijs, Komisija/Beļģija, 77/69, EU:C:1970:34, 15. punkts.

99 Spriedums, 2003. gada 9. decembris, Komisija/Itālija, C-129/00, EU:C:2003:656, 32., 33., 41. punkts un rezolutīvā daļa. Šis apgalvojums **kodolīgāk** ir norādīts 2011. gada 8. marta Atzinumā 1/09 (Nolīgums, ar kuru izveido vienotu sistēmu strīdu izskatīšanai patentu jomā), EU:C:2011:123, 87. punkts.

104. Līdz ar to, manuprāt, nevienu konkrētu Itālijas izteikto iebildumu nevar apmierināt.

Tiesāšanās izdevumi

105. Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā es uzskatu, ka Tiesai būtu jāapmierina Komisijas prasījumi, Itālijai ir jāatlīdzina tiesāšanās izdevumi.

Secinājumi

106. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai būtu:

1) jāatzīst, ka, nenodrošinot:

   — ka papildmaksājums par ražošanas daudzumu, kas Itālijā saražots, pārsniedzot valsts kvotu, no pirmā tirdzniecības gada, kurā papildu maksājums faktiski tika piemērots Itālijā (1995./1996. gads), līdz pēdējam tirdzniecības gadam, kurā Itālijā bija ražošanas pārpalikums (2008./2009. gads), tiek faktiski iekasēts no individuālajiem ražotājiem, kuri ir veicinājuši katru attiecīgo ražošanas pārprodukciju,

   — un to, ka tiešo pārdevumu gadījumā pircējs vai ražotājs, saņemot paziņojumu par maksājamo summu, samaksā minēto maksājumu atbilstošā termiņā,

   — vai, ja maksājums nav ticis samaksāts noteiktajā termiņā, tas tiek reģistrēts un, iespējams, iekasēts piespiedu kārtā no šiem pircējiem vai ražotājiem,

   Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti atbilstošajos Savienības tiesību aktos, kuri piemērojami attiecīgajos tirdzniecības gados, it īpaši i) Padomes 1992. gada 28. decembra Regulas (EEK) Nr. 3950/92, ar ko ievieš papildmaksājumus piena un piena produktu nozarē, 1. un 2. pantā, ii) Padomes 2003. gada 29. septembra Regulas (EK) Nr. 1788/2003, ar ko ievieš maksājumus piena un piena produktu nozarē, 4. pantā, iii) Padomes 2007. gada 22. oktobra Regulas (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem, 79., 80. un 83. pantā, kā arī – saistībā ar Komisijas īstenošanas noteikumiem – iv) Komisijas 1993. gada 9. marta Regulas (EEK) Nr. 536/93, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par papildmaksājuma piemērošanu pienam un piena produktiem, 7. pantā, v) Komisijas 2001. gada 9. jūlija Regulas (EK) Nr. 1392/2001, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai Nr. 3950/92, 11. panta 1. un 2. punktā un, visbeidzot, vi) Komisijas 2004. gada 30. marta Regulas (EK) Nr. 595/2004, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai Nr. 1788/2003, 15. un 17. pantā, un

2) jāpiespriež Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.